

INVESTITSIYALAR UCHUN RISKLAR VA ULARNI BOSHQARISH USULLARI.

Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li

Qarshi Davlat Universiteti Iqtisodiyot fakulteti Iqtisodiyot kafedrasi o'qituvchisi

shahbozhazratqulov40@.com

+998978776006

Urozova Shaxlo

Qarshi Davlat Universiteti Iqtisodiyot fakulteti 2-kurs Iqtisodiyot yo'nalishi talabasi

shahbozhazratqulov40@.com

Annotatsiya: Investitsiyalar bilan bog'liq risklar investitsion faoliyatning tabiiy qismlaridan biridir. Bu risklarni tushunish va ularga qarshi tashvishlarni boshqarish, muvaffaqiyatli investitsiya strategiyasining asosiy qismidir.

Ushbu maqolada iqtisodiyotni tahlil qilgan holda ma'lum bir soha yoki obyektga investitsiya kiritish va ularni boshqarish ahamiyati va mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishning afzalliklari hamda investitsiyalarni kiritishda kengaytirilgan ko'p omilli va tavakkalchilik bilan bog'liq yondashuvlar, korxonalar miqyosida investitsiya faoliyatini baxolash ko'rsatkichlari bilan bog'liq masalalar haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: risk turlari, risk tahlili, diversifikatsiya, moliyaviy tushuncha va talablar, aktivlar, investitsion jozibadorlik.

Kirish

Milliy iqtisodiyotimizning ravnaqi, fan-texnika taraqqiyoti, aholi bandligi investitsiyalar bilan chambarchas bog'liq. Shu bilan birga, ishlab chiqarishda tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish, uni intensive (resurstejam) rivojlantirish ham, ko'p jihatdan investitsiyalarga borib taqaladi. Hatto, iqtisodiyot tarmoqlarida zamonaviy texnika-texnologiyalarni joriy qilishni, mamlakatimizning eksport salohiyatini oshirishni ta'minlashni investitsiyalarsiz tasavvur etib bulmaydi. Investitsiyalardan ayri holda makroiqtisodiy muvozanatga erishib bo'lmaydi. 2022-2023 Global xatarlarni idrok etish bo'yicha tadqiqot respondentlarining aksariyati "**energiya ta'minoti inqirozi**" ni tanladilar; "**yashash narxi inqirozi**"; "**inflyatsiyaning ko'tarilishi**", "**oziq-ovqat ta'minoti inqirozi**" va "**muhim infratuzilmaga kiberhujumlar**" kabi xavflardan dunyoni ogohlantirishmoqda va yuqoridagi tarmoqlarga oid sohalarga investitsiya kiritishdagi qiyinchiliklar va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan oqibatlarni insonlarga oochiqarmoqdalar. Hozirda jahon miqyosida jadal suratlar bilan rivojlanib borayotgan axborot olami keng miqyosida turli sohalarga investitsiyalar kiritish imkoniyatini vujudga keltirish bilan birgalikda investitsion risk darajasini ham keskin ravishda yuqoriga ko'tarilishiga sabab bo'lmoqda. Urush davrida diversifikatsiyalangan portfelni saqlash va geosiyosiy o'zgarishlar to'g'risida xabardor bo'lish birinchi o'ringa chiqadi. Tarix ko'rsatganidek, bozorlar barqaror bo'lishi mumkin, hatto muhim muammolarga duch kelganda ham yangi haqiqatlarga moslashadi. Lekin bu vaziyatlarda

investitsion xavflar darajasi oshadi va xavflarni bartaraf etish yo'llari tobora muhim ahamiyat kasb eta boshlaydi. Ushbu maqolada bazi mamlakatlar va O'zbekistondagi investitsion muhit va xavflar haqida so'z boradi va ularni qanday bartaraf etish va ularni chetlab o'tish yo'llari ochiqlab beriladi. Ayniqsa hozirgi keskin geosiyosiy vaziyatda va o'ta tez sur'atlarda rivojlanib borayotgan globallashuv olamida bu xavflar haqida yetarlicha axborotga ega bo'lish muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tarmoq yoki sohaga investitsiya kiritish va ularni boshqarish tog'risida ko'plab fan nomzodlari va olimlar ish olib borishgan. Bularga misol tariqasida mahalliy hamda xorijlik olimlardan quyidagilarni misol tariqasida keltirishimiz mumkin, jumladan, L.D.Gitman, M.D.Djonk, G'ozibekov.D.G',N.M. Majidov, N.H.Haydarov, N.G'.Karimov, E.I.Nosirov va boshqa olimlar tadqiqotlarida investitsiyalar alohida ahamiyarga ega. Iqtisodchi olimlar L.D.Gitman, M.D.Djonklar fikricha, investitsiya-bu shunday vositaki, u orqali pulning qiymatini saqlash yoki ko'paytirish va ijobiy miqdorda daromad olishi imkonini yaratadi. Mamlakatimizdagi yetakchi iqtisodchi olimlar Sh.Sh.Shodnonov va U.V.G'afurovlar muallifligida yozilgan "Iqtisodiyot nazariyasi" darsligida investitsiyalarga shunday ta'rif beriladi, investitsiyalar- asosiy va aylanma kapitalni qayta tiklash va ko'paytirishga, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirishga qilingan sarflarning pul ko'rinishidir. Yuqorida qayd etib o'tilgan iqtisodchi olimlarning ilmiy izlanishlarida mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb etishning nazariy jihatlari keltirib berilgan bo'lsada, biroq investitsiya faoliyatiga baho berishda asosiy yondashuvlar – kengaytirilgan ko'p omilli va tavakkalchilik bilan bog'liq yondashuvlarga hamda korxonalar miqyosida investitsiya faoliyatini baxolash ko'rsatkichlariga kam ahamiyat berilgan.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqotni olib borishda analiz va sintez usullaridan, tizimli va majmuaviy yondashuv usullardan foydalanilgan.

Tahlillar va natijalar.

Investitsiyalar - bu daromad olish yoki kapitalni saqlash uchun pul mablag'lari. Moliyaviy investitsiyalar (qimmatli qog'ozlar sotib olish) va real investitsiyalar (sanoat, qurilish va boshqalar) mavjud. Investitsiyalar - mamlakat ichida va undan tashqarida iqtisodiyot tarmoqlariga uzoq muddatli kapital qo'yilmalar. Investitsiya bilan shug'ullanadigan odamlar investorlar deb ataladi. Har kim xususiy investor bo'lishi mumkin - o'rta darajadagi menejer, moliyachi, shifokor, o'qituvchi, talaba yoki nafaqaxo'r, bu maxsus ta'limni talab qilmaydi. Ular uchun bu qo'shimcha daromad olishning bir usuli. Savdogarlar investorlarga qarama-qarshidir; ular doimiy ravishda qisqa muddatli operatsiyalarni amalga oshiradilar, bu faoliyat turi ularning asosiy daromad manbai hisoblanadi. Investitsiyalar investorga foyda keltirishga qaratilgan bo'lishiga qaramay, uni olishning kafolatlangan usuli emas. Turli xil investitsiya usullari daromadning turli kafolatlarini beradi, ammo barcha holatlarda investor foyda o'rniga zarar olish xavfi mavjud. Investitsiyalar iqtisodiy foyda va ijtimoiy samara olish maqsadida investitsiya sohasi obyektlariga kiritiladigan barcha turdagi mulkiy va intellektual boyliklarni aks ettiradi. Yana boshqa bir tarafdin investitsiyalar deganda foyda (daromad) olish va investorlarning individual maqsadlari singari ijobiy ijtimoiy samaraga erishish maqsadida iqtisodiyotnillg turli tarmoqlari va sohalariga, tadbirkorlik va boshqa turdagi faoliyat obyektlariga muayyan muddatga kapitalning maqsadli yo'naltirilgan qo'yilmasi shaklida amalga oshiriladigan xarajatlar yig'indisi tushuniladi. "Investitsiya" yoki "investitsiya" atamasi iqtisodiyot, moliya va biznesni boshqarish tushunchalari bilan chambarchas bog'liq. Investitsiya deganda pul resurslari va aktivlarini ular hosil bo'lgan paytda iste'mol qilishdan ko'ra, ularni foyda olish va kelajakdagi foyda olishga faol yo'naltirish tushuniladi. Investitsiyalarni boshqarish - bu maksimal foyda olish maqsadida investorga tegishli bo'lgan turli moliyaviy qimmatli qog'ozlar va aktivlarni professional tarzda boshqarish jarayoni. So'nggi bir necha yil ichida investitsiyalarni boshqarish sanoati sezilarli darajada o'sdi va har yili butun dunyo bo'ylab trillionlab

dollarlarni boshqaradi. Investitsiyalar ma'noda o'zini mablag'lar va resurslarning kelgusida ko'payishi va iqtisodiy samara yoki boshqa rejalashtirilgan natijalar olish (ijtimoiy, ekologik va boshqa samaralar) maqsadida ularning safarbar etilishi sifatida namoyon etadi. Investitsiyalar bilan bog'liq risklar, sarmoyangizning zarar ko'rish imkoniyatini anglatadi. Investitsiyalar uchun bir nechta umumiy risklar mavjud bo'lishi mumkin, va ularni boshqarish uchun quyidagi usullar foydali bo'lishi mumkin:

Tahlil va tadqiqot: Investitsiyalar bilan bog'liq risklarni tahlil qilish, ularning sabablari va ta'sirlarini tushunishga yordam beradi. Ma'lumot olish, statistikalar, kompaniya hisobotlari, sohalarni o'rganish, bozor tendentsiyalarini kuzatish, fundamental va texnik tahlillarni amalga oshirish, barcha bu tahlil usullari risklarni tushunishga yordam beradi.

Risk va moliyaviy tolerantlikni tushunish: O'z sarmoyangizning risk va moliyaviy tolerantlik darajasini tushunish muhimdir. Bu, sizga qancha risk olishingizni, zararlar bilan qanday turda kelishishni va qanday darajada ko'rsatkichlarga to'g'ri kelishishni aytadi. Bu tushuncha, sizning investitsiya strategiyangizni va aktivlarni tanlashda asosiy rol o'ynaydi. Moliya bozorlari geosiyosiy voqealardan xoli emas va urush boshlanishi investitsiya landshaftlari orqali to'lqinlarni yuborishi mumkin. Mojarolar bozorlarga qanday ta'sir qilishini tushunish investorlar uchun juda muhimdir.

Jahon miqyosidagi noaniqlik va bozor reaktsiyasi:

urushning boshlanishi ko'pincha noaniqlikni keltirib chiqaradi. Investorlar xavfsizroq aktivlarni qidirib, aktsiyalar narxlari, valyuta qiymatlari va tovarlarning o'zgarishiga olib kelishi mumkin.

Mudofaa va infratuzilma zaxiralari:

mojarolar davrida mudofaa va infratuzilma bilan bog'liq sohalarga talab ortishi mumkin. Mudofaa ishlab chiqarish va rekonstruksiya ishlari bilan shug'ullanadigan kompaniyalar investorlarning qiziqishini oshirishi mumkin edi.

Tovar va xavfsiz boshpanalar:

tarixiy jihatdan, oltin va kumush kabi qimmatbaho metallar notinch davrda xavfsiz boshpana aktivlari hisoblanadi. Investorlar ko'pincha ushbu tovarlarga qiymat do'koni sifatida murojaat qilishadi.

Davlat obligatsiyalari va foiz stavkalarini:

hukumatlar urushga javoban foiz stavkalarini o'zgartirishi va soliq siyosatini amalga oshirishi mumkin. Bu obligatsiyalar bozorlariga ta'sir qilishi va korxonalar va iste'molchilar uchun qarz olish xarajatlariga ta'sir qilishi mumkin.

2023-2024-yillarda aksar mamlakatlarning investitsion xavf darajalari (% ko'rsatkichlarida):

Mamlakat	Investitsion xavf darajasi
Belarus	24.8%
Livan	24.8%
Venesuella	24.8%
Sudan	24.8%
Suriya	24.8%
Argentina	18.2%
Kuba	18.2%
Gana	18.2%
Rossiya	18.2%
Shri Lanka	18.2%

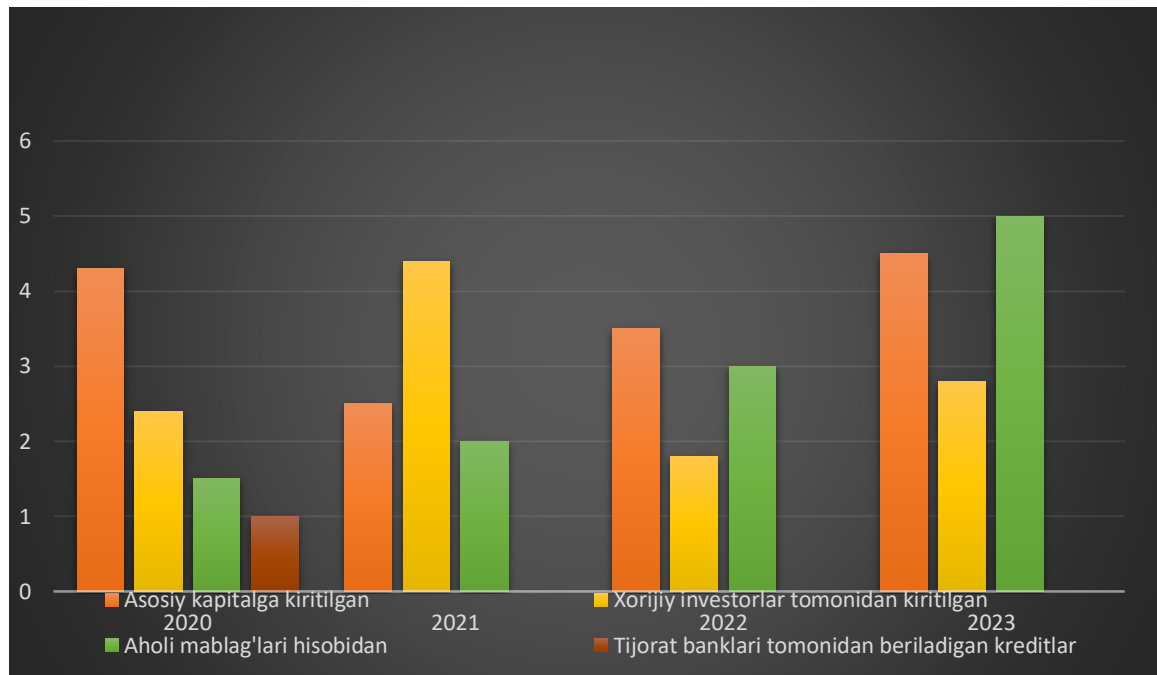
Statistik ko'rsatkichlar.

2020-2023 yillarda O'zbekistonda sohalar va tarmoqlarga kiritilgan investitsiyalar miqdori (so'mda):

Yil	Asosiy kapitalga kiritilgan	Xorijiy investorlar tomonidan kiritilgan	Aholi mablag'lari hisobidan	Tijorat banklari kreditlari
2020	202 trln (91,8%)	88 trln	70 trln	28,132 mlrd
2021	245 trln (105,2%)	151 trln	95 trln	19, 545 mlrd
2022	269,9 trln(100,9%)	159,6 trln	110,3 trln	21,1 mlrd
2023	3011,2 trln (107,9)	167.4 trln	131,9 trln	23,8 mlrd

Grafik ko'rinishdagi tavsifi:

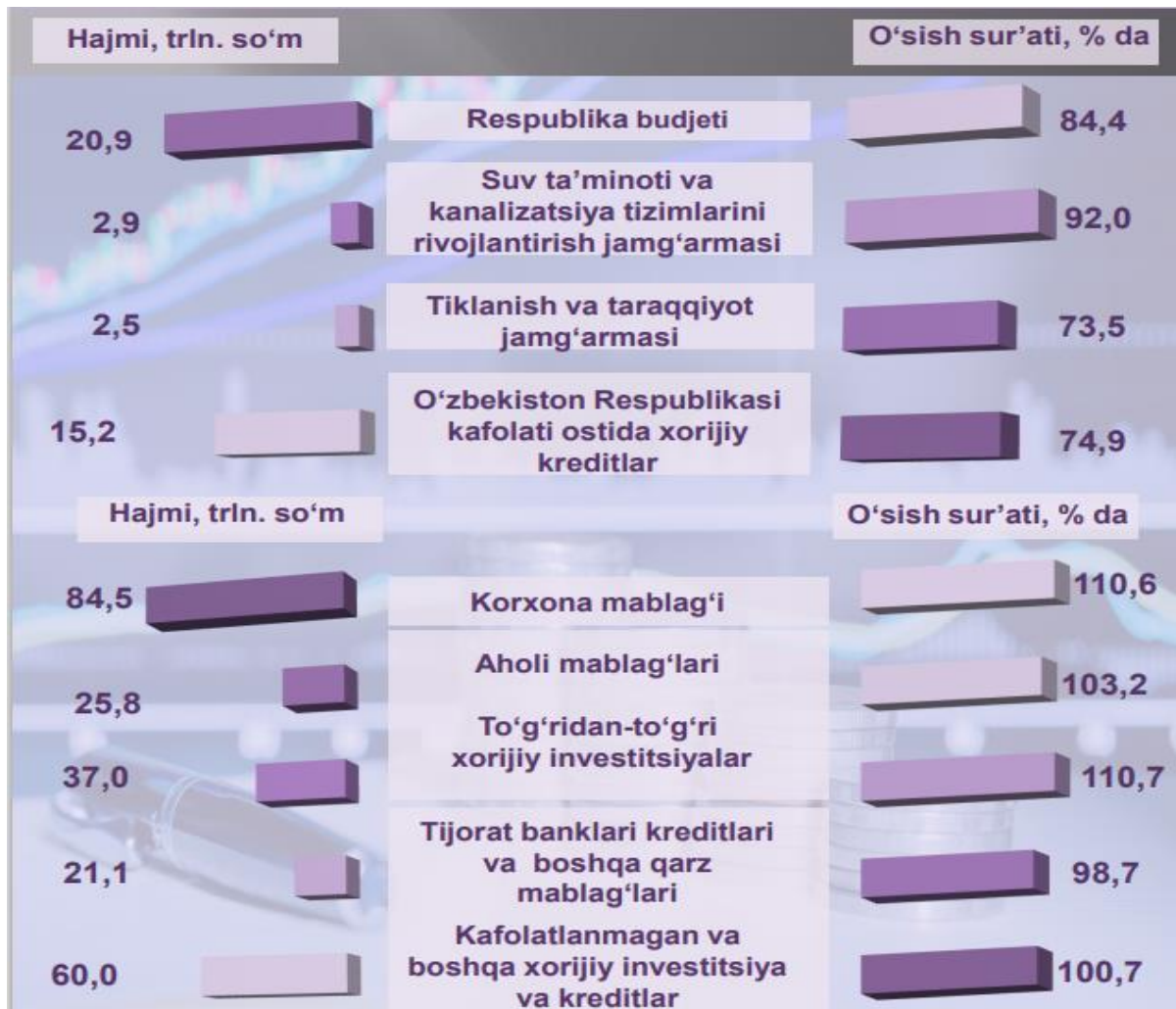

2022-yil O'zbekistondagi tarmoqlarni moliyalashtirish manbalari bo'yicha asosiy kapitalga investitsiyalar miqdori :

2023-yil O'zbekiston Respublikasi davlat kafolati ostidagi xorijiy kreditlar hisobidan amalga oshirilgan investitsiya loyihalari quyidagilar:

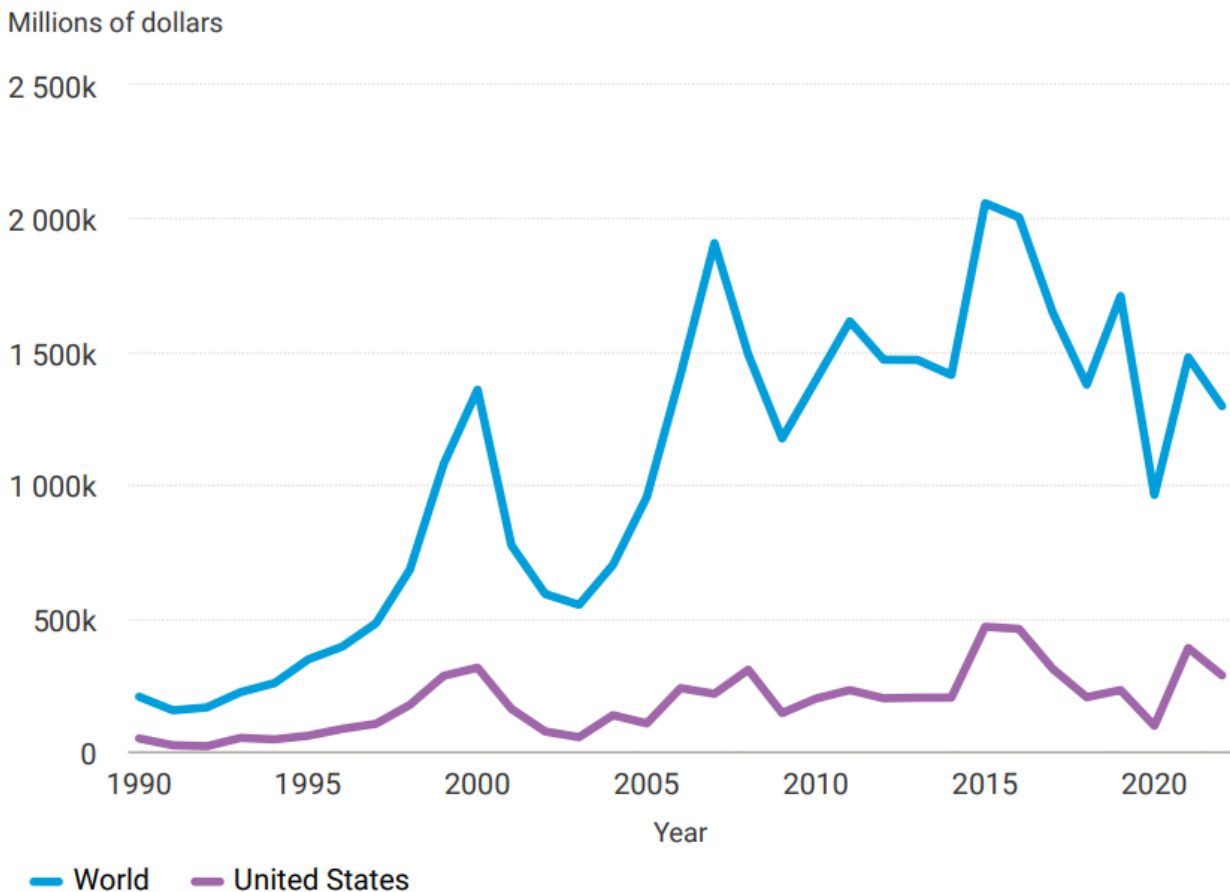
2023-yil Amerika Qo'shma Shtatlarida tarmoqlar bo'yicha kiritilgan investitsiyalar hajmi

Apple	Texnologiya	\$99.8 mlrd	5.4%
Exxon Mobil	Energetika	\$55.7 mlrd	141.9%
JPMorgan Chase	Moliya	\$37.7 mlrd	-22.1%
Pfizer	Sog'liqni saqlash	\$31.3 mlrd	42.7%
Verizon Communications	Telekommunikatsiya	\$21.3 mlrd	-3.7%
Home Depot	Chakana savdo	\$17.1 mlrd	4.1%
Visa	Biznes xizmatlari	\$15.0 mlrd	21.5%

To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar oqimi (1990-2022-yillar orallig'I AQSH va Butun dunyo statistik ko'rsatkichlari bo'yicha):

Investitsiyalar o'zining risklari bilan keladi, va ularni boshqarish juda muhimdir. Quyidagi usullar investitsiyalar uchun risklarni boshqarishga yordam beradi:

1. **Risklar va ularning tasniflanishi:** Investitsiyalar bilan bog'liq risklar turli xil bo'lishi mumkin, masalan, siyosiy, iqtisodiy, texnologik, tabiiy, va boshqalar. Bu risklarni tahlil qilish va tasniflash juda muhimdir.
2. **Risklarni boshqarishning mazmuni, mohiyati va bosqichlari:** Investitsiyalar bilan bog'liq risklarni tahlil qilish, ularning mohiyatini tushunish va ularni boshqarishning qanday bosqichlarda amalga oshirilishi kerakligini aniqlashga yordam beradi.
3. **Risk va noaniqlik sharoitida investitsiya loyihalarini tahlil qilish va baholash usullari:** Investitsiyalar bilan bog'liq loyihalarni risk va noaniqlik sharoitida tahlil qilish, ularning samaradorligini baholash va kerakli o'zgarishlarni kiritishga yordam beradi.
4. **Investitsiya risklarini pasaytirish yo'llari:** Investitsiyalar bilan bog'liq risklarni pasaytirish uchun qanday usullar mavjudligini tushunish va ularni amalga oshirishga yordam beradi.

Investitsiyalar bilan bog'liq risklarni boshqarishda bir nechta strategiyalardan foydalaniladi. Bu strategiyalar investitsiyalar uchun risklarni minimallashtirish, oldini olish va ularni boshqarishga yordam beradi:

1. **Diversifikatsiya (Kengaytirish):** Bu strategiya investitsiya portfeli ichidagi risklarni kamaytirishga yordam beradi. Investitsiyalarni turli sektorlarda, mamlakatlarda yoki tovarlarda joylashtirish orqali riskni kengaytirish mumkin. Agar bir investitsiya sektori yoki mamlakatda muammo yuzaga kelsa, boshqa investitsiyalar bu riskni kompensatsiya qilishi mumkin.

2. **Hedging (Xavfni kamaytirish):** Bu strategiya bilan investitsiyalarni xavf va noaniqlikdan himoya qilishga harakat qilinadi. Masalan, valyuta riskini kamaytirish uchun valyuta futurlarini yoki opsionlarini sotib olish mumkin.
3. **Riskni tahlil qilish:** Investitsiyalar bilan bog'liq risklarni tahlil qilish va ularning mohiyatini tushunish muhimdir. Bu, risklarni boshqarish uchun qanday strategiyalarni tanlashga yordam beradi.
4. **Riskni pasaytirish:** Bu strategiya investitsiyalar bilan bog'liq risklarni boshqa shaxslarga o'tkazish orqali amalga oshiriladi. Masalan, sigortalash yoki riskni boshqa investorlarga o'tkazish.
5. **Monitoring (Nazorat):** Investitsiyalar bilan bog'liq risklarni kuzatish va ularni boshqarish uchun monitoring jarayonini amalga oshirish muhimdir. Bu, investitsiyalar uchun risklarni vaqtida aniqlash va ularni boshqarishga yordam beradi.

Investitsiyalarni boshqarish - bu investorlar manfaati uchun belgilangan investitsiya maqsadlariga erishish uchun turli xil qimmatli qog'ozlar (aksiyalar, obligatsiyalar va boshqa qimmatli qog'ozlar) va aktivlarni (masalan, ko'chmas mulk) professional boshqarish. Investorlar institutlar (sug'urta kompaniyalari, pensiya jamg'armalari, korporatsiyalar va boshqalar) yoki xususiy investorlar (to'g'ridan-to'g'ri investitsiya shartnomalari orqali va ko'proq jamoaviy investitsiya sxemalari orqali, masalan, pay fondlari yoki birja fondlari) bo'lishi mumkin.

Aktivlarni boshqarish atamasi ko'pincha jamoaviy investitsiyalarni investitsiyalarni boshqarishga ishora qilish uchun ishlatiladi (shart emas), biroq umumiy fond boshqaruvi institutsional investitsiyalarning barcha shakllarini, shuningdek xususiy investorlar uchun investitsiyalarni boshqarishni nazarda tutishi mumkin. (Odatda badavlat) xususiy investorlar nomidan maslahat yoki ixtiyoriy boshqaruvga ixtisoslashgan investitsiya menejrlari ko'pincha "xususiy bank ishi" deb ataladigan kontekstda o'z xizmatlarini boylikni boshqarish yoki portfelni boshqarish deb atashlari mumkin.

Investitsiyalar moddiy va nomoddiy aktivlar shaklida amalga oshiriladi. Investitsiyalarni boshqarish kapitalni byudjetlashtirish yoki investitsiyalarni boshqarish bo'yicha qaror qabul qilishni o'z ichiga oladi. Moliyaviy investitsiyalar moliya bozoridan moliyaviy qimmatli qog'ozlar va aktivlarni sotib olish yo'li bilan amalga oshiriladi. Investorlar oltin, tijorat va turar-joy ko'chmas mulki, qimmatbaho buyumlar va boshqalar kabi yuqori bozor qiymatiga ega bo'lgan mulklarni sotib oladilar. Moliyaviy investitsiyalarni boshqarish maqsad sifatida kelajakdagi foyda olish bilan birga, qimmatli qog'ozlar, aksiyalar va obligatsiyalar va boshqalar bilan ishlashni anglatadi.

Xalqaro investitsiyalarni tushunish: afzalliklari va xatarlari

Xalqaro investitsiyalar xavfni kamaytirish va daromadlarni yaxshilash uchun turli xil geografik mintaqalar bo'yicha investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish strategiyasini anglatadi. Ushbu kontseptsiya global iqtisodiy sharoitlar o'zgarishi mumkin va ba'zi mamlakatlar tanazzulga yuz tutishi mumkin, boshqalari o'sib borishi mumkin, bu esa investorlarga o'z portfelida potentsial ofsetni taklif qiladi.

Ko'pgina investorlar uchun xalqaro investitsiyalarning jozibadorligi ikkita asosiy omilga bog'liq. Birinchidan, ufqni kengaytirish va tashqi bozorlarga sarmoya kiritish orqali investorlar iste'molchilar talabining ortishi, qulay hukumat siyosati, texnologik yutuqlar va o'zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy dinamikadan ilhomlanib, turli xil o'sish potentsiallaridan foydalanish imkoniyatiga ega. Ikkinchidan, xalqaro investitsiyalar diversifikatsiyani rag'batlantirishi mumkin, "barcha tuxumlarni bitta Savatga" solmaslik, xavfni turli iqtisodiyotlar, tarmoqlar va aktivlar sinflariga tarqatish.

Bozor Xavfi

Bozor xavfi deganda turg'unlik davrlari yoki foiz stavkalarining o'zgarishi kabi bozorning salbiy tendentsiyalaridan kelib chiqadigan potentsial yo'qotishlar tushuniladi. Har bir investitsiya bozor xavfiga duchor bo'ladi va global investitsiyalar bundan mustasno emas. Biroq, bu xavf, ayniqsa, siyosiy o'zgaruvchanlik, tartibga soluvchi qonunlarning o'zgarishi va xorijiy mamlakatda o'zgaruvchan valyuta kurslari kabi omillar tufayli aniq namoyon bo'lishi mumkin.

Valyuta Xavfi

Valyuta xavfi yoki valyuta kursi xavfi chet el valyutasining uy valyutasiga nisbatan qiymatining o'zgarishi natijasida yuzaga keladi. Agar investor ushbu mamlakatda aktiv sotib olganidan keyin chet el valyutasi uy valyutasiga nisbatan qadrsizlansa, investor uy valyutasiga qaytarilganda investitsiya qiymatining pasayishini ko'radi.

Likvidlik Xavfi

Likvidlik xavfi xalqaro investitsiyalar bilan bog'liq xavfning yana bir shakli. Sarmoyani zudlik bilan sotib olish yoki sotish qobiliyati, uning bozor narxida sezilarli o'zgarishlarga olib kelmasdan, ba'zi aktsiyalar kamroq likvidli bo'lishi mumkin bo'lgan kichikroq yoki rivojlanayotgan bozorlarda ta'sir qilishi mumkin.

Siyosiy va iqtisodiy xavf

Bir nechta xorijiy davlatlar siyosiy va iqtisodiy xavflarni keltirib chiqarishi mumkin. Hukumatning o'zgarishi, siyosiy notinchlik yoki iqtisodiy beqarorlik mamlakatning ishbilarmonlik muhitiga va oxir-oqibat sizning sarmoyangizga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Huquqiy va tartibga solish xavfi

Har bir mamlakat o'zining ishbilarmonlik muhitini tartibga soluvchi noyob huquqiy va me'yoriy asoslarga ega. Shunday qilib, investorlar o'zlarining investitsiyalarining hayotiyligiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan turli xil qoidalar va qoidalarga bo'ysunadilar. Chet el kompaniyalari investorlarni himoya qilish yoki investorlar o'z mamlakatlarida odatlanib qolgan ma'lumotlarni oshkor qilish darajasini ta'minlay olmaydi.

O'sish imkoniyatlarini kengaytirish va portfelingizni diversifikatsiya qilish uchun xalqaro investitsiya strategiyalariga intilishda tashqi bozorlardagi o'ziga xos xavflarni bilish juda muhimdir. Ushbu xavflarni kamaytirish uchun har qanday investitsiya qarorlarini qabul qilishdan oldin tadqiqotga kompleks yondashuv va mumkin bo'lgan moliyaviy maslahatlar tavsiya etiladi.

Xulosa

Fikrimizcha, Investitsiyalar, iqtisodiy faoliyatning muhim bir qismi sifatida, turli xil risklarni o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada, investitsiya loyihalarini amalga oshirish jarayonida uchraydigan moliyaviy risklar va ularni samarali boshqarish yo'llari muhokama qilinadi. Investitsion risklarni boshqarish, loyiha faoliyatining barcha bosqichlarida davom etadigan muhim bir jarayon hisoblanadi va bu jarayon loyiha tugagunga qadar muhim ahamiyat kasb etadi.

Maqolada ta'kidlanishicha, investitsiya faoliyatida risklarni boshqarishning mazmuni, mohiyati va bosqichlari, shuningdek, risk va noaniqlik sharoitida investitsiya loyihalarini tahlil qilish va baholash usullari kabi masalalar qamrab olingan. Risklarni aniqlash, baholash va ularni kamaytirish yoki oldini olish choralari ishlab chiqish, investitsiya loyihalarini amalga oshirishning maqsadga muvofiqligini hal etishda asosiy o'rinni egallaydi.

Xulosa qilib aytganda, investitsiya faoliyatida uchraydigan risklar va ularni boshqarish usullari, loyiha muvaffaqiyatining kalitidir. Risklarni to'g'ri boshqarish orqali, investitsiyalar samaradorligini oshirish va kerakli daromadlarni ta'minlash mumkin. Shu bilan birga, risklarni boshqarish, investitsiyalarning barqarorligini ta'minlash va moliyaviy yo'qotishlarni minimallashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi qonuni. Qonunchilik palatasi tomonidan 2019 yil 9 dekabrda qabul qilingan.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-4947-sonli farmoni. T.: 7.02.2017 y.
3. Davlyatova, G. M., & Kurpayanidi, K. (2020). Iqtisodiyotni rivojlantirishning asoslari va xususiyatlari. Farg'ona, Klassik – ISBN: 978-9943-6663-7-5.120 b. Doi: <http://doi.org/10.17605/OSF.IO/RJCY5>
4. Khokhlova, G., Kretova, N., & Burov, V. (2019, November). The problems of investment activity of entrepreneurship and methodological aspects of credit risks assessment. In IOP Conference series: materials science and engineering (Vol. 667, No. 1, p. 012038). IOP Publishing.
5. Zhusupaliyeva, C.T., Mukhsinova, Sh. O. (2022). The use of digital technologies in the analysis of entrepreneurship development in the Republic of Uzbekistan. Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali, 2 (6-8), 42-57
6. Haydarov N.H. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida korxonalar investitsion faoliyatidagi moliya-soliq munosabatlarini takomillashtirish masalalari. Iqtisod fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. – Toshkent, 2003, 14-15 – b.
7. 1.20. A.Uzoqov, E.Nosirov, R.Saidov, M.Sultanov. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish va ularning monitoringi. O'quv qo'llanma. -T.: —Iqtisod-moliya, 2006. 380 b.
8. A.S.Juraev, D.Y.Xo'jamqulov, B.S.Mamatov. Investitsiya loyihalari tahlili: O'quv qo'llanma -T.: SHarq. 2003. - 256 b.
9. Sh.Ergasheva, A.Uzoqov. Investnsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. O'quv qo'llanma. - T.: «Iqtisod-moliya», 2008. - 208 b.
10. <https://azkurs.org/>
11. <https://ares.uz/>
12. <https://arxiv.uz/>

